

Zadanie 1:

1. Vysvetlite rozdiel medzi jazykom a rečou na konkrétnych príkladoch z bežného života. Popíšte hlavné funkcie jazyka a uveďte situácie, v ktorých sa prejavujú. Aký je rozdiel medzi spisovným jazykom a nárečím? Uveďte príklady slov, ktoré sa v nárečí používajú inak ako v spisovnej slovenčine, a nahraďte ich spisovnými ekvivalentmi. Aké príručky nám pomáhajú správne používať slovenský jazyk? Vymenujte jednotlivé jazykové roviny (zvukovú, lexikálnu, gramatickú atď.) a priradte k nim jazykovedné disciplíny, ktoré ich skúmajú.
2. Charakterizujte epickú poéziu /S. Chalupka – Mor ho!, J. Botto – Smrť Jánošíkova, H. Gavlovič – Valaská škola – mravív stodola/. Vysvetlite termín idealizovaný typ postavy. Definujte rytmus a sylabický veršový systém. Na základe ukážok identifikujte sylabickú organizáciu verša. Analyzujte dielo podľa vlastného výberu.

Zadanie 2:

1. Objasnite odkiaľ pochádza slovenčina a do akej jazykovej skupiny patrí? Ako sa delia slovanské jazyky a ktoré patria medzi východoslovanské, západoslovanské a južnoslovanské? Prečítajte si ukážky textov v rôznych slovanských jazykoch a pokúste sa určiť, ku ktorému jazyku patria. Kde sa slovenčina nachádza medzi ostatnými jazykmi sveta?
2. Charakterizujte čo je próza naturizmu a aké sú jej hlavné znaky? Ktorí autori ju v slovenskej literatúre zastupujú? Vyberte si jedného z nich a na ukážke vysvetlite, ako sa v nej prejavujú znaky naturizmu, dobové a priestorové zasadenie (medzivojnové obdobie, vidiecke prostredie), prvky ľudovej slovesnosti a lyrické umelecké postupy. Čo znamená reťazový kompozičný postup?

Zadanie 3:

1. Ako sa delí slovná zásoba podľa štýlu? Uveďte príklady na jednotlivé typy slov. Čo tvorí jadro slovnej zásoby a čo patrí k jej periférii? Ako sa slovná zásoba mení v čase? Nájdite v ukážkach slová s konkrétnym významom (nacionálne slová) a slová, ktoré majú štylistický odtieň. Čo znamenajú pojmy individuálna, aktívna a pasívna slovná zásoba?
2. Ako zobrazovali lásku vo svojej poézii Ján Kollár, Andrej Sládkovič, Ján Smrek a Emil Boleslav Lukáč? Porovnajte ich prístup k ľúbostnej téme a uveďte príklady ich básní. Nájdite v ukážkach básnické prostriedky, ako sú anafora, epiteton, metafora, personifikácia a protiklad.

Zadanie 4:

1. Aký je rozdiel medzi umeleckým a vecným textom? Na ukážkach vysvetlite hlavné znaky náučného a umeleckého štýlu. Ako sa líšia výrazové prostriedky

v teoreticko-náučnom a populárno-náučnom texte oproti umeleckému textu? Aké sú typické žánre týchto textov? Ktoré myšlienkové operácie sa využívajú pri tvorbe náučných textov?

2. Definujte poviedku a uveďte jej najznámejších autorov v slovenskej literatúre. Vyberte si jednu poviedku a skúste ju stručne analyzovať. Aké typy konfliktov sa v nej vyskytujú? Akú úlohu má rozprávač v príbehu a aký je rozdiel medzi priamym, vševediacim a nespoľahlivým rozprávačom? Vysvetlite, prečo je rozprávač v Tajovského poviedke *Apoliena* považovaný za nespoľahlivého.

Zadanie 5:

1. Charakterizujte komunikáciu a jej druhy. Určte typy komunikačných situácií v ukážkach. Vymenujte účastníkov komunikácie, opíšte komunikačnú schému, predpoklady pre efektívnu komunikáciu a zložky komunikácie /verbálna a neverbálna/. Rozlíšte jazyk v súkromnej a vo verejnej komunikácii.
2. Definujte novelu a uveďte jej najvýznamnejších autorov v slovenskej literatúre. Ako sa dá rozdeliť dielo na dejovú a významovú rovinu? Na ukážke z Timravinej novely *Ťapákovci* analyzujte hlavné konflikty v príbehu a vysvetlite, ako ovplyvňujú postavy a vývoj deja.

Zadanie 6:

1. Nájdite v texte kľúčové slová a určte hlavnú myšlienku. Ako zistíte, z akých zdrojov bol text vytvorený? Uveďte príklady na primárne, sekundárne a terciálne informačné zdroje. Aký je rozdiel medzi osnovou, konspektom a konceptom?
2. Vysvetlite podstatu a význam vnútorného monológu v umeleckom texte/psychologický román/. Na základe ukážky objasnite spätosť diela s dobou, v ktorej vzniklo a o ktorej hovorí. Upresnite jeho ľudské poslanstvo.

Zadanie 7:

1. Vysvetlite ako ovplyvňujú význam reči dôraz, pauzy, prízvuk, melódia a tempo? Skúste na ukážke vyznačiť prízvuk, pauzy a melódiu. Ktoré slová sú vo vete najdôležitejšie? Prečítajte ukážku nahlas so správnou intonáciou.
2. Akú úlohu zohrávala absurdná dráma na Slovensku v boji proti totalite? Ktorí slovenskí autori ju tvorili a aké sú ich najznámejšie diela? Aký bol ich prínos pre literatúru? Ako S. Štepka originálne spracoval jánošíkovskú tradíciu vo svojej tvorbe?

Zadanie 8:

1. Vysvetlite, čo je lexikológia a ako súvisí s pojmami: slovo, lexikálny a gramatický význam. Čo znamenajú jazykové termíny synonymia, homonymia a antonymia? Nájdite v ukážke rôzne slová a skúste k nim vytvoriť synonymá, homonymá a antonymá.
2. Charakterizujte román /definícia, historický vývin románu, druhy románu/. Pomocou dvoch literárnych ukážok porovnajte slovenský a svetový román.

Zadanie 9:

1. Ktoré štýly patria medzi subjektívno-objektívne funkčné jazykové štýly? Stručne ich opíšte – aké majú znaky a výrazové prostriedky? Aké faktory ovplyvňujú tvorbu ich žánrov? V ukážkach určite, o aké jazykové štýly ide.
2. Aký je rozdiel medzi sociálnym a psychologickým románom? Na základe ukážok analyzujte románové diela a vysvetlite, ako sa v nich prejavujú tieto rozdiely. Ako je v Hronského románe *Jozef Mak* vykreslený sociálny typ postavy? Prečo je vnútorný monológ dôležitý v psychologickom románe, napríklad v Remarquovom diele *Na západe nič nového*?

Zadanie 10:

1. Aké sú základné jednotky, ktoré skúma morfológia? Vysvetlite, čo je gramatický tvar, čo sú gramatické kategórie a slovné druhy. Ako sa delia slovné druhy na plnovýznamové a neplnovýznamové? V ukážke určite gramatické kategórie zvýraznených slov.
2. Definujte epos a aké sú jeho hlavné znaky? Ktoré historické eposy napísal Ján Hollý? Stručne priblížte jeho epos *Svätopluk* – akú má tému, historický kontext, kompozíciu a ako v ňom cítiť vplyv antiky? Ako Hollý v *Svätoplukovi* vykresľuje Slovanov a s ktorým významným dielom slovenskej hrdinskej epiky sa dá táto charakteristika porovnať? Uveďte názov tohto diela a porovnajte ich.

Zadanie 11:

- 1. Ako sa v slovenčine tvoria nové slová a rozširuje slovná zásoba? Uved'te príklady tvorenia nových slov. Nájdite v ukázkach príklady na slová vytvorené týmito spôsobmi. Čo znamenajú pojmy univerbizácia a multiverbizácia? Skúste uviesť príklady slov, ktoré vznikli týmito procesmi.**
- 2. Akú úlohu zohráva dej v epickej balade J. Kráľa *Zakliata panna vo Váhu a divný Janko* a v epickej básni P. O. Hviezdoslava *Ežo Vlkolínsky*? Ako sa tieto diela líšia od lyrických básní? Vysvetlite pojmy predrážka, rým a rytmus.**

Zadanie 12:

- 1. Definujte jazykové pojmy syntax a syntagma. Charakterizuje jednotlivé druhy syntagiem. V ľubovoľne vybranej vete z ukážky určite hlavné vetné členy a rozvíjacie vetné členy. Nájdite v ukázkach príklad na jednotlivé druhy syntagiem.**
- 2. Čo je postmoderná próza a aké sú jej hlavné znaky? Vysvetlite pojmy irónia a satira a nájdite ich v ukážke. Ako autori v dielach *Démon súhlasu* (D. Tatarka) a *Súduh Munchhausen* (L. Mňačko) pracujú s časom a priestorom?**

Zadanie 13:

- 1. Charakterizujte vety podľa zloženia /jednoduchá a súvetie/, obsahu/oznamovacia, rozkazovacia, opytovacia a želacia/ a členitosti/ jednočlenná a dvojčlenná/. Nájdite a objasnite význam jednotlivých druhov viet v texte. Transformujte jednoduché vety na súvetia a naopak.**
- 2. Vysvetlite pojmy sci-fi a fantastická literatúra. V ukážke vysvetlite autorovu myšlienkovú a estetickú koncepciu diela. Určite deformácie epického času a priestoru v sci-fi a fantastickej próze /podľa vlastného výberu/.**

Zadanie 14:

- 1. Charakterizujte zvukovú rovinu jazyka. Uved'te, ktoré jazykovedné disciplíny skúmajú zvukovú rovinu jazyka. Definujte ich základné jednotky (hláska, fonéma). Stručne charakterizujte systém slovenských hlások. Urobte hláskoslovný rozbor v podčiarknutej vete ukážky *Dracula*.**

2. Charakterizujte detektívny román. Uved'te jeho najznámejších predstaviteľov. Na základe ukážky vysvetlite špecifickú funkciu zápletky a rozuzlenia v detektívnom románe.

Zadanie 15:

1. Vymenujte slohové postupy a prirad'te k nim ich základné slohové útvary. Stručne charakterizujte funkciu každého slohového postupu. Bližšie opíšte výkladový slohový postup, jeho základné slohové útvary a špecifiká. Uved'te základné rozdiely medzi výkladom a úvahou. V ukážkach určte typ slohového postupu a slohového útvaru.
2. Čo sú prozodické systémy a aké typy poznáme (časomerný, sylabický, sylabotonický, voľný verš)? V ktorých literárnych obdobiach sa rozvíjali a kto boli ich najvýznamnejší autori? Vysvetlite pojmy móra, stopa, daktyl, trochej a jamb. Určte, do ktorého prozodického systému patria ukážky.

Zadanie 16:

1. Ako funguje morfológia jazyka? Vysvetlite, ako sa delia slovné druhy a aké majú gramatické kategórie. Aký je rozdiel medzi ohybnými a neohybnými slovnými druhmi? Nájdite v ukážke ich príklady. Aký je rozdiel medzi tvarotvorbou (v morfológii) a slovotvorbou (v lexikológii)?
2. Čo je sonet a ako vyzerá jeho štruktúra? Predstavte tvorbu Francesca Petrarca a jeho *Sonety pre Lauru*. Ako sa taliansky sonet líši od slovenského? Vysvetlite pojmy symbolizmus, symbol

Zadanie 17:

1. Čo je administratívny štýl? Aké má znaky a akú úlohu zohráva? Určte žáner ukážky a vymenujte hlavné útvary administratívneho štýlu. Ako sa prejavuje normatívnosť a schematickosť v administratívnych textoch (napr. šablóny, formuláre, predtlačé)?
2. Čo je lyrika? Aké sú rozdiely medzi spoločenskou, ľúbostnou, duchovnou, reflexívnou a čistou lyrikou? Ktorí autori sa jej venovali v slovenskej a svetovej literatúre? Skúste správne zaradiť ukážky.
a epiteton a nájdite ich v básni.

Zadanie 18:

1. Aké druhy životopisu poznáme? Rozdeľte ich podľa štýlu na administratívne a umelecké. Porovnajte ukážky a vysvetlite, čo musí obsahovať úradný, štruktúrovaný a beletrizovaný životopis.
2. Čo charakterizuje súčasnú lyrickú poéziu? Predstavte tvorbu M. Rúfusa a M. Válka, nájdite v ukážkach ich poetické prvky a vysvetlite, v čom boli novátormi. Ako sa v ich dielach prejavuje nepokoj a protest?

Zadanie 19:

1. Čo je opisný slohový postup? Aký je rozdiel medzi opisom a charakteristikou? Vymenujte druhy opisu a charakteristiky. Na ukážke z *Hamleta* určte priamu a nepriamu charakteristiku hlavného hrdinu.
2. Ako sa líši dráma (tragédia) od veršovanej epiky? Vysvetlite, ako je usporiadané dramatické dielo. Aký je rozdiel medzi monológom, dialógom a replikou v dráme? Na čo slúžia autorské poznámky? Akú úlohu majú herec, režisér a dramaturg pri inscenácii divadelnej hry?

Zadanie 20:

1. Ako funguje znelostná asimilácia spoluhlások v slovenčine? Kde k nej dochádza a aké sú príklady? Vysvetlite, prečo sa predložky v slovenčine niekedy vokalizujú. Nájdite v texte príklady na znelostnú asimiláciu a vokalizovanú predložku. Aký je rozdiel medzi diakritickými a interpunkčnými znamienkami?
2. Čo je veselohra a situačný humor v divadelnej komédii? Vysvetlite, ako je veselohra usporiadaná (dejstvá, výstupy) a aká je jej vnútorná kompozícia. Porovnajte Palárikovu *Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch*, Moliérovho *Lakomca* a Tajovského *Statky-zmätky*. Aké konflikty sa v týchto hrách riešia? Vysvetlite pojem charakterový typ na príklade komédie *Lakomec*.

Zadanie 21:

1. Čo je modálnosť výpovede? Ako ovplyvňuje význam vety? Vysvetlite, prečo v reči používame expresívne syntaktické konštrukcie a akú majú funkciu. Nájdite v ukážkach príklady takýchto konštrukcií.
2. Čo je tragédia a ako vznikla v antickej literatúre? Aký mala vplyv na ďalší vývoj literatúry? Akú úlohu zohrával chór v antickej tragédii? Porovnajte úryvky zo Sofoklovej *Antigony* a Shakespearovho *Hamleta* – aké sú charaktery hlavných hrdinov a čo ich motivuje v príbehu?

Zadanie 22:

1. Čo je textová syntax? Vysvetlite, čo je text a ako sa líši výstavba poetického, prozaického a dramatického textu. Pomôžte si ukázkami.
2. Čo je absurdná dráma a aký má skrytý význam? Kto sú jej hlavní predstavitelia vo svete (*S. Beckett*) a na Slovensku (*M. Lasica a J. Satinský*)? Na ukázkach analyzujte ich diela a porovnajzte slovenskú a svetovú absurdnú drámu.

Zadanie 23:

1. Čo je učenie a aké sú jeho prístupy? Vysvetlite rozdiel medzi povrchovým a hĺbkovým prístupom k učeniu. Akú úlohu zohráva motivácia (vonkajšia a vnútorná) pri učení? Aké faktory učenie ovplyvňujú? Na ukázkach básní Ivana Kraska použite analýzu a porovnanie.
2. Čo je text a literatúra? Aký je rozdiel medzi vecnou a umeleckou literatúrou? Vysvetlite pojem literárna komunikácia a odlišzte odbornú, populárno-náučnú literatúru a literatúru faktu. Na ukázkach určte, či ide o poéziu alebo prózu.

Zadanie 24:

1. Čo je rozprávaci slohový postup? Vysvetlite, čo je rozprávanie a aké sú jeho druhy (jednoduché a umelecké). Aký je rozdiel v ich kompozícii? Objasnite kompozičné postupy v rozprávaní (chronologický, retrospektívny, reťazový, in medias res) a na ukázkach určte, ktoré sú v jednotlivých dielach použité.
2. Ako sú vykreslené dedinské postavy v dielach Kukučina, Tajovského a Timravy? Porovnajzte ich postavy na konkrétnych príkladoch a podložte svoje tvrdenia ukázkami. Aký je hlavný rozdiel medzi poviedkou a novelou?

Zadanie 25:

1. Aké sú funkčné jazykové štýly? Rozdeľte ich podľa miery účasti autora na tvorbe prejavu (subjektívne, objektívne, subjektívno-objektívne). V texte piesne nájdite slová typické pre daný jazykový štýl.
2. Čo je populárna pieseň a ako súvisí s poéziou? Aké má spoločné znaky s poéziou (rým, refrén, rytmus, metafora, opakovanie)? Kto sú zakladatelia populárnej piesne na Slovensku a známi interpreti? Vysvetlite význam piesne *Voda, čo ma drží nad vodou* od J. Urbana (Elán).

Zadanie 26:

1. Aké sú formy národného jazyka? Vysvetlite rozdiel medzi spisovným jazykom, štandardnou formou a nárečím. V ukážkach určte, do ktorej formy národného jazyka patria jednotlivé vety. Na vlastných príkladoch odlište materinský jazyk, cieľový jazyk a cudzí jazyk.
2. Ako sa 2. svetová vojna zobrazuje v slovenskej literatúre? Na konkrétnom diele ukážte umelecké spracovanie tejto témy a nový pohľad autorov na SNP. Porovnajte postoj k vojne a SNP v dielach *Kolíška* (A. Bednár) a *Kým kohút nezaspieva* (I. Bukovčan).

Zadanie 27:

1. Ako sa vyvíjal slovenský spisovný jazyk? Vysvetlite jeho vývoj od Bernoláka až po súčasnosť. Na ukážke identifikujte znaky bernolákovčiny. Čo znamená jazyková kultúra a ako sa prejavuje v praxi? Uved'te aspoň dva jazykové časopisy, ktoré sa venujú jazykovej kultúre na Slovensku (*Slovenská reč*, *Jazykovedný časopis*).
2. Ako sa buduje prozaické dielo? Vysvetlite rôzne kompozičné postupy a význam epickej chronológie. Zamerajte sa na retrospektívny postup v dielach *Ako chutí moc* (L. Mňačko) a *Kto chytá v žite* (J. D. Salinger). Porovnajte ich a zamyslite sa nad ich prínosom pre literatúru a spoločnosť.

Zadanie 28:

1. Čo sú subjektívne a objektívne štýlotvorné činitele? Vysvetlite ich rozdiely a ako ovplyvňujú jazykový prejav. Na úryvku z Bottovej *Smrti Jánošíkovej* ukážte, ako sa prejavujú subjektívne štýlotvorné činitele v básnickom texte.
2. Aké sú znaky slovenského romantizmu? Na základe úryvku z Bottovej *Smrti Jánošíkovej* opíšte hlavné znaky tohto obdobia a jeho literárne podmienky. Kto boli hlavní predstavitelia slovenského romantizmu? Vysvetlite, čo znamená idealizovaný typ postavy a prečo ho autori romantizmu často využívali.

Zadanie 29:

1. Čo je hovorový štýl? Uved'te jeho hlavné znaky a príklady. Vyberte dva príklady hovorového štýlu a napíšte, prečo sú užitočné v bežnej komunikácii.
2. Čo je literatúra prúdu vedomia? Kedy vznikla a aké myšlienky ju ovplyvnili? Uved'te hlavné znaky tohto štýlu. Čo znamená „asociačný princíp“? Uved'te príklad jeho použitia v poviedke.

Zadanie 30:

- 1. Vysvetli pojem rétorika, uved', kedy vznikla, a kto boli najvýznamnejší rečníci. Opíš, o aký typ rečníckeho prejavu ide v texte.**
- 2. Vyber dvoch autorov svetovej literatúry, ktorí písali o 1. svetovej vojne, a krátko analyzuj dielo jedného z nich.**